

TOIMITTANUT
SANNA JAATINEN

KUVITTANUT
MATTI PIKKUJÄMSÄ

JUKKA ITKONEN

LEIKKIHAITARI

VALITUT
LASTENRUNOT

HELSINGISSÄ
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ
OTAVA

RUNOT © 2011 JUKKA ITKONEN
JA KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA
KUVAT © 2011 MATTI PIKKUJÄMSÄ
JA KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

GRAAFINEN SUUNNITTELU JA TAITTO:
MATTI PIKKUJÄMSÄ

Uudistettu painos
Tekstin- ja tiedonloughinta kielletty.

ISBN 978-951-1-52554-7

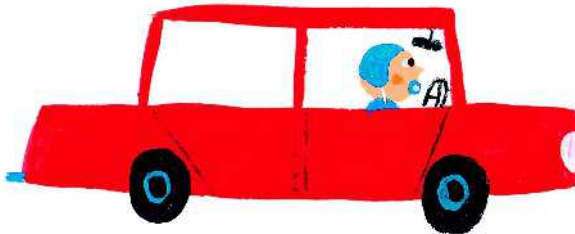
OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2026

Avoimella mielellä kun polkuasi kuljet,
myöskin toiset rajattomaan ilon piiriin suljet.
Katso tarkkaan perhosta
ja härkää suuren suurta;
eivätkö ne ole ihan samaa sukujuurta.
Katso kirpun koipia
ja kirahvien kaulaa –
samaa melodiaa koko olevainen laulaa.
Koiralla on käpälät ja gorillalla käsi.
Maailma on maailma
myös sinun silmissäsi.

Kylän kaunein neito sekä vaari harmaahapsi,
eiköpähän kumpainenkin ole ollut lapsi.
Kengät käyvät pieniksi,
ei hattu mahdu päähän,
joki virtaa vapaana ja joki menee jäähän.

Mutta siellä jäiden alla
syvät vedet liikkuu;
vauva ajaa autolla
ja isän kehto kiikkuu.
Jos jotain suurta viisautta haet maailmasta:
Ei ole yhtään jättiläistä ilman pientä lasta.

RUNON YSTÄVÄLLE

Runosta on moneksi. Kepeän kuuloiseen rallatukseen voi kätkeytyä syvä elämänviisaus, juhlanan sävyisiin säkeisiin ripaus ilkkurisuutta. Parin rivin mittainen runo saattaa säilyä mielessä koko pitkän elämän. Olipa runo pitkä tai lyhyt, hupaisa tai haikea, se voi viihdyttää, lohduttaa, yllättää, ravistella ajatuksia. Jukka Itkosen sanoin: ”Runo kuin makea hunajapiiras, runo kuin karpalo, karvas.”

Vuonna 1986 ilmestyneestä *Maakäki ja pingviini* -kirjasta käynnistyi Jukka Itkosen (1951–2021) lastenrunoilijan taival. Itkosta voi kiittää ilmaisun moni-ilmeisyydestä: runsaasta tuotannosta löytyy sekä hellyttäviä tuutulauluja että nasevia aakkosloruja, herkkiä tunnelmakuvia ja perinteisten lastenrunojen railakkaita mukaelmia. Ilmaisuvoimaiset roolirunot eri ammatinharjoittajista peilaavat monesta vinkkelistä jokapäiväistä elämänmenoa, ja ihastuttavan kekseliäät ”rimelikeiksi” ristityt pikkurunot saavat lukijan suun hymyyn.

Kerrotaanpa Jukka Itkosen runossa rakastuneesta myyrästä tai Miss Maitotytöstä, sivullisuuden kokemuksesta tai jouluaamusta, siinä katsotaan lähelle ja nähdään samalla kauas. Runojen henkilöitä tarkastellaan lämmöllä ja ymmärtäen. Arki – ja ihminen – on ihmeitä täynnä, ja ihmetellä Itkonen osasi, useimmiten pilke silmäkulmassa. Huumori onkin hänen runoissaan väkevästi läsnä. Leimallista Itkosen lyriikalle on myös rytmikäs riittäminen. Ei siis ihme, että riimieniekan tekstit ovat innoittaneet lauluntekoon säveltäjiä, kuten Kaj Chydeniusta ja Marjatta Meritähteä.

Leikkihaitari-valikoimaan on koottu Jukka Itkosen keskeisiä, rakastettuja lastenrunoja. Nimensä *Leikkihaitari* sai runosta Tili-tali, johon Itkonen kiteytti jotain perin olennaista taiteilijan kutsumuksesta. Itkonen oli poikkeuksellisen luomisvoimainen runoilija, joka jätti merkittävän jäljen suomalaiseen lastenlyriikkaan. Hänen ”kasvaville lukijoille” kirjoittamansa runot eivät unohdu.

Helsingissä
Sanna Jaatinen

PÖLYPILVILAULU

MIELIRUNO

Mielirunoni on pilvi,
joka lepää betonilla.
Mielirunoni on norsu
leikkimökin terassilla.

Mielirunoni on tähti
aamupurolautasella.
Mielirunoni on tiellä
pinkova sähköhella.

Mielirunoni on kesä
ja jouluihin juhannustonttu,
kaikkein syvin vuori
ja maailman korkein monttu.

Mielirunoni on metsä,
tuo kulkijan vanha tuttu,
laulava selkäreppu,
elämänmittainen juttu.

Mielirunoni leijuu ilmassa
niin kuin jokainen
oikea kivi.
Joka päivä runoon lisätään
yksi uusi,
elävä rivi.

OPINTIELLÄ ELI AAKKOSET

Elli Kanttarelli, keltainen ja pieni.
Kannon päässä naapurina
koivunkantosieni.

Kainalossa koululaukku
lakkia
ja jalkaa
pienet lapset kohottelee.
Tänään koulu alkaa.

*

Aa aa aa aa apinoita
pomppii kumipuussa,
baa baa baa baa banaaneita
kaikilla on suussa.

A, B, C, D, E, F, G,
kuka siellä soittelee?

Ee ee ee ee elefanti
soittaa kärsällensä.
Faa faa faa faa faaraolla
nenässä on känsä.

Hoo hoo hoo hoo housut tippuu,
taitaa juna jättää.
Ii ii ii ii isoisa
tuolta juosta mättää.

H, I, J, K, L, M, N,
kyllä minä ymmärrän.
O, P, Q, R, S, T, U,
mitäs sitten tapahtuu?

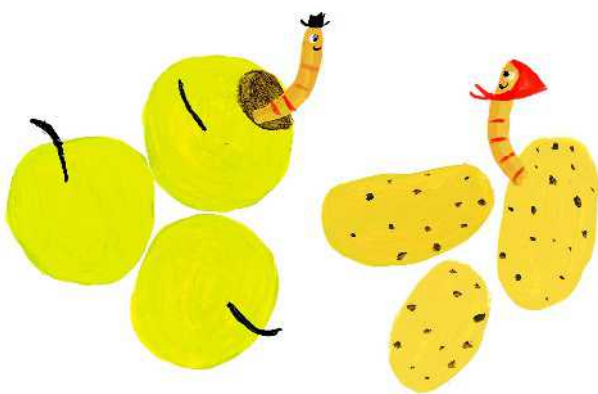

Oo oo oo oo omenoita
haukkaa mato nuori,
pee pee pee pee perunoita
kaivaa madon muori.

Tee tee tee tee tervahöyry
järven poikki oikoo.
Uu uu uu uu uunin päällä
laivakoira loikoo.

V, X, Y, Z, Å, Ä, Ö,
savon kissa kävelöö.

Ää ää ää ää ärhäkästi
lukeminen luistaa,
öö öö öö öö ööhön asti
aakkoset kun muistaa.

YSTÄVÄSI KÄSI

Peukalo on peltoshiiri,
etusormi tuuliviiri,
keskisormi lipputanko,

ja nimetön – ei kukaan.
Silti sekin hyväksytään
tähän leikkiin mukaan.

Pikkusormi pienimpänä
kumppaneitaan kiittää.

Ystävyys on voima, joka
kädet yhteen liittää.